

พฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้

ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

Media Usage Behavior of The Fruit Farmers

in Damnernsaduak District, Ratchaburi Province

พีระพงศ์ มณีรัตน์¹ และ เกวลิน ศิลพิพัฒน์²

Peerapong Maneerath and Kevalin Silphiphat

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะของเกษตรกร และพฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำแนกตามภูมิหลังเกษตรกรลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกตำแหน่งทางสังคม/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีจำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธีของ LSD โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเข้าถึงข้อมูลและการใช้ข้อมูลในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมการด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ และด้านแหล่งข้อมูล ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่มีอายุระดับการศึกษารายได้ทั้งหมดของครอบครัวจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตรและอาชีพหลักที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) เกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: สื่อ, พฤติกรรม, เกษตรกรผู้ปลูกผลไม้

Abstract

The objectives of the study were 1) to investigate the character of fruit farmers and media usage behavior of the fruit farmers in Damnernsaduak District, Ratchaburi Province and 2) to compare the media usage behavior of the fruit farmers in Damnernsaduak District, Ratchaburi Province base on background, character of the fruit profession and social membership participation. The 367 fruit farmers in Damnernsaduak District, Ratchaburi Province were the sample of the study. The questionnaire was the instrument for the data collection. The percentage, mean, standard deviation. t-test, One-way ANOVA and LSD were the statistical analysis at .05 level of statistical significance.

The result of the study found that majority of the sample has the data access behavior and Media usage at moderate level. Most of the sample provided the agricultural Media usage, the rest were content behavior of Media usage and Media resources, respectively. The hypothesis testing found that: 1) Sample with different age level of education, family income, number of family had different media usage behavior, at 0.05 of statistical significance 2) the different agricultural plantation of the fruit farmer had the different media usage behavior at 0.05 of statistical significance. On the other hand, the different agricultural land possession and main profession of fruit farmers had the nondifferent media usage behavior. Also, 3) the different social position of the fruit farmers had the different media usage behavior at 0.05 level of statistical significance. But, the different agricultural institution of the fruit farmers had the nondifferent media application behavior.

Keywords: Media, Behavior, Fruit Farmers

บทนำ

เกษตรกร เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเพราะเป็นผู้ผลิตอาหารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่จำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความต้องการอาหารมีมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ภาคการเกษตรยังช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ ทั้งนี้เทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงพันธุ์ และวางแผนการผลิต ช่วยให้เกิดการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตร รวมทั้งช่วยให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการทำการเกษตร (Ugboma, 2010) ทั้งนี้หากเกษตรกรรายใดมีความสามารถในการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จะช่วยให้สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจของชุมชน

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 2,264 ครัวเรือน มีพื้นที่ทางการเกษตรจำนวน 1,401 ไร่ และสามารถสร้างสรรค์ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ องุ่น ฝรั่ง ชมพู่ และมะพร้าวน้ำหอม โดยความสำเร็จที่ได้นอกเหนือจากความรู้ ความสามารถของเกษตรกรแล้ว ยังมาจากการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิต และการจัดการผลผลิตทางการเกษตร และมีส่วนให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ทำหน้าที่จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร และให้ข้อมูลการเตือนภัยธรรมชาติ ศัตรูพืช และภาวะเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดประชาชนอำเภอดำเนินสะดวก ที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างบุคคลในชุมชนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ ส่งเสริมการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน รวมทั้งมีส่วนการเรียนรู้ไอซีทีชุมชนบ้านต้นไทรทำหน้าที่ในการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการทำงานเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลของคนในชุมชนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เกษตรกรรม และการสร้างอาชีพ พัฒนาศักยภาพของประชาชนในชุมชนให้มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และสามารถค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้

แต่จากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกร พบว่ามีปัญหาที่หลากหลาย อาทิเช่น จากการศึกษาของอภิญญา สีน้อยขาว (2543) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดมหาสารคามไม่มีเวลาในการใช้สารสนเทศหรือสื่อทางการเกษตร เนื่องจากช่วงเวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ เปิดให้บริการสื่อทางการเกษตรมักตรงกับช่วงเวลาในการทำงานของเกษตรกร และเมื่อเกษตรกรเสร็จสิ้นจากการทำงานแล้วก็จะตรงกับช่วงเวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ ปิดให้บริการ อีกทั้งเกษตรกรอาจเกิดความเหนื่อยล้าจากการทำการเกษตรและต้องการพักผ่อน จึงไม่มีเวลาที่จะใช้สื่อทางการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้จากผลการศึกษาของมานัส จันตรา (2550) พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตปาล์มน้ำมันอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร ประสบปัญหาในการใช้สารสนเทศหรือสื่อทางการเกษตร เนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่และการให้ความสำคัญจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มเกษตรกรมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสนใจ หรือความตั้งใจในการศึกษา รวมทั้งเกษตรกรได้รับบริการสารสนเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่ จึงส่งผลให้ประสบปัญหาในการใช้สื่อทางการเกษตร

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสื่อทางการเกษตรที่มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบของการใช้สื่อทางการเกษตรเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร รวมทั้งเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และให้บริการสารสนเทศทางการเกษตรให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของเกษตรกร และพฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำแนกตามภูมิหลังเกษตรกรลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ และการเข้าร่วมเป็นสมาชิก/ตำแหน่งทางสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงสถานการณ์การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความต้องการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของสื่อที่มีผลต่อการการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
4. หน่วยงานภาครัฐนำผลจากการศึกษาไปพัฒนาการให้บริการข้อมูลข่าวสารทางสื่อทางการเกษตรให้กว้างขวาง ครอบคลุม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

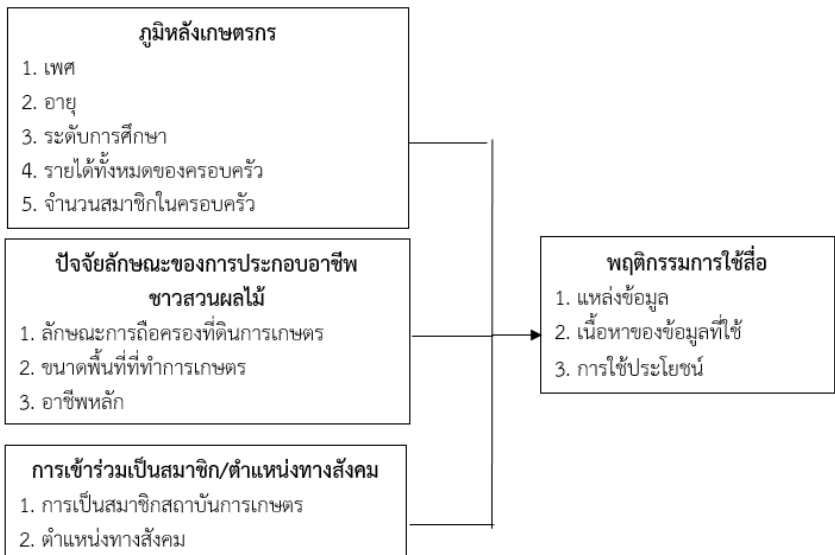
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสื่อทางการเกษตรที่มีผลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 4,324 คน ได้แก่เกษตรกรปลูกไม้ผลในตำบลบ้านไร่ ดำเนินสะดวก ทำนัด ประสาทสิทธิ์ บัวงาม ดอนกรวย สีหมื่น ดอนไผ่ ตาหลวง ขุนพิทักษ์ ศรีสุราษฎร์ ดอนคลัง และแพ่งพวย (สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี, 2559) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มร้อยละของประชากรด้วยการจับฉลากตามสัดส่วนจากบัญชีรายชื่อเกษตรกรของอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 367 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สื่อทางการเกษตรที่มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้ทำการสำรวจโดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีรวม 367 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ และได้ผลการวิเคราะห์ ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังของเกษตรกร

ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ทั้งหมดของครอบครัว และจำนวนสมาชิกในครอบครัวสามารถอธิบายข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ ในอำเภอดำเนินสะดวก ได้ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 และเป็นเพศหญิง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 40-50 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป พบน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.8

ระดับการศึกษาสูงสุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 รองลงมาประถมศึกษา จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี พบน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.5

รายได้ทั้งหมดของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001-30,000 บาท/เดือนบาท จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 80.9 รองลงมามีรายได้น้อยกว่า/เท่ากับ 15,000 บาท/เดือน บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 45,000 บาท/เดือน พบน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

จำนวนสมาชิกในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมา จำนวนสมาชิกน้อยกว่า 3 คน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 8 คน พบน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

ส่วนที่ 2 ปัจจัยลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการศึกษปัจจัยลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ได้แก่ ลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตร ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร อาชีพเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้เป็นแหล่งรายได้หลัก และอาชีพหลักสามารถอธิบายปัจจัยลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ในอำเภอดำเนินสะดวก ได้ดังนี้

ลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถือครองที่ดินการเกษตรของตนเอง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และเช่าที่ดินการเกษตรจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร 6-10 ไร่ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมา มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร 1-5 ไร่ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 15 ไร่ พบน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.3

อาชีพเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้เป็นแหล่งรายได้หลัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรปลูกผลไม้เป็นแหล่งรายได้หลัก จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 89.4 และไม่ใช่แหล่งรายได้หลัก จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6

อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพหลักปลูกผลไม้ จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 รองลงมา มีอาชีพหลักทำไร่/ทำนา จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว พบน้อยที่สุดจำนวน 4 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.1

ส่วนที่ 3 การเข้าร่วมเป็นสมาชิก/ตำแหน่งทางสังคม

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการศึกษากการเข้าร่วมเป็นสมาชิก/ตำแหน่งทางสังคมได้แก่ การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร และตำแหน่งทางสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้

การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 81.5 รองลงมา เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรแบบเป็นทางการ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรแบบไม่เป็นทางการ พบน้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตำแหน่งทางสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 84.2 รองลงมา มีตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พบน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.6

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งข้อมูล ด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ และด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเกษตร

4.1 ด้านแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อด้านแหล่งข้อมูล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านสถานที่ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์/สื่ออื่น ๆ และด้านสื่อออนไลน์

ภาพรวมเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงข้อมูลทางการเกษตร ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.35$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงมากที่สุด ($\bar{x} = 3.13$) รองลงมา คือ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์/สื่ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.68$) สำหรับด้านสถานที่ กลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงข้อมูลทางการเกษตร น้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.71$) เมื่อพิจารณารายด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านบุคคล พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านบุคคล ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.13$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นครอบครัว/ญาติ กลุ่มตัวอย่างเข้าถึง มากที่สุด ($\bar{x} = 3.58$) รองลงมา คือ ประเด็นเพื่อนบ้าน ($\bar{x} = 3.28$) และประเด็นนายจ้าง/ลูกจ้าง ระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.36$)

ด้านสถานที่ พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านสถานที่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.71$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นศูนย์ส่งเสริมการเกษตร กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงมากที่สุด ($\bar{x} = 1.91$) รองลงมา คือ ประเด็นศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{x} = 1.89$) และประเด็นห้องสมุด ระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.51$)

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์/สื่ออื่น ๆ พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านสื่อสิ่งพิมพ์/สื่ออื่น ๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.68$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นวิทยุ/โทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงมากที่สุด

($\bar{x} = 3.86$) รองลงมา คือ ประเด็นหนังสือพิมพ์ ($\bar{x} = 3.05$) และประเด็นเอกสารเผยแพร่ เช่น จุลสาร แผ่นพับ ระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.88$)

ด้านสื่อออนไลน์ พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านออนไลน์ ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.89$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นยูทูป กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงมากที่สุด ($\bar{x} = 2.29$) รองลงมา คือ ประเด็นเว็บไซต์ของทั้งหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน ($\bar{x} = 2.00$) และประเด็นวอทแอป ระดับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.45$)

4.2 ด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการศึกษาพฤติกรรมด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ 4 ด้านได้แก่ ด้านสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร ด้านสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า ด้านสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร และด้านสารสนเทศระดับท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

ภาพรวมเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีระดับเนื้อหาที่ใช้ ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตรกลุ่มตัวอย่างมีระดับการใช้เนื้อหามากที่สุด ($\bar{x} = 3.67$) รองลงมา คือ ด้านสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร ($\bar{x} = 2.68$) สำหรับด้านสารสนเทศระดับท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการเกษตร กลุ่มตัวอย่างมีระดับเนื้อหาที่ใช้น้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.00$) เมื่อพิจารณารายด้านมีรายละเอียดดังนี้

สามารถอธิบายพฤติกรรมการใช้สื่อ ด้านเนื้อหาข้อมูลที่ใช้เป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร

พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับเนื้อหาที่ใช้ด้านสารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.67$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นเนื้อหา แหล่งน้ำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างใช้เนื้อหา มากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมา คือ ประเด็นสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ($\bar{x} = 4.29$) และประเด็นชนิดและกิจกรรมการเกษตร ระดับการใช้เนื้อหาน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.80$)

ด้านสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า

พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับเนื้อหาที่ใช้ด้านสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.64$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นเนื้อหา องค์ความรู้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างใช้เนื้อหา มากที่สุด ($\bar{x} = 3.02$) รองลงมา คือ ประเด็นเทคโนโลยีการเกษตร ($\bar{x} = 2.60$) และ ประเด็นงานวิจัยทางการเกษตร ระดับการใช้เนื้อหาน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.29$)

ด้านสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร

พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับเนื้อหาที่ใช้ด้านสารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.68$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นเนื้อหาราคาสินค้า กลุ่มตัวอย่างใช้เนื้อหา มากที่สุด ($\bar{x} = 2.77$) รองลงมา คือ ประเด็นเนื้อหาการจัดจำหน่าย/การตลาด และ ประเด็นเนื้อหาภาวะเศรษฐกิจ/สังคม ($\bar{x} = 2.67$) และประเด็นการส่งออก/การนำเข้า ระดับการใช้เนื้อหาน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.61$)

ด้านสารสนเทศระดับท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับเนื้อหาที่ใช้ด้านสารสนเทศระดับท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการเกษตร ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.00$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็น เนื้อหารายงานภาวะการผลิตพืช ใช้เนื้อหามากที่สุด ($\bar{x} = 2.13$) รองลงมา คือ ประเด็นเนื้อหาทะเบียนเกษตรกรและประเด็นเนื้อหารายงาน ชนิดและจำนวนการเลี้ยงสัตว์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 1.94$)

4.3 ด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเกษตร

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเกษตร ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.60$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็น การเลือกตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างใช้ ประโยชน์ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.05$) รองลงมา คือ ประเด็นการวางแผนการผลิตของ เกษตรกร ($\bar{x} = 3.93$) และประเด็นการปรับเปลี่ยนทักษะและความเชื่อของเกษตรกร มีระดับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.80$)

ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรที่มีภูมิหลังที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 เกษตรกรที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวกได้จัดโครงการพัฒนาและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรทั้งชายและหญิง ในการใช้งาน และการเข้าถึงแหล่งข้อมูล หรือสื่อทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ เช่น จากตัวบุคคล แหล่งเรียนรู้สถานที่ต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิดีโอ และสื่อออนไลน์ เป็นต้น ดังนั้นจึงส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมการใช้สื่อทางการเกษตรทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 เกษตรกรที่มีอายุที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม ด้านแหล่งข้อมูล และด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพณีย์ สุจางค์ (2554) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ต่างกันได้แก่ อายุ กล่าวคือ วัยของคนเรามีส่วนเกี่ยวข้องและทำให้เกิดความแตกต่างในด้านประสบการณ์ ความรับผิดชอบ ความสนใจ ความรอบรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความคิด บุคลิกภาพและวุฒิภาวะด้านต่าง ๆ โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่าเกษตรกรที่มีอายุ 41-50 ปี มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม น้อยกว่า เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี น้อยกว่า เกษตรกรที่มีอายุ 31-40 ปี น้อยกว่า เกษตรกรที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี น้อยกว่าเกษตรกรที่มีอายุ 31-40 ปี จัดเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถใช้เทคโนโลยี และสารสนเทศได้อย่างคล่องแคล่ว และตระหนักถึงความสำคัญของสื่อทางการเกษตร ที่จะนำมาใช้ในการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสภาพภูมิอากาศ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร เพื่อมาพัฒนาคุณภาพสินค้าและมีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าให้ได้ราคาที่สูง เหมาะกับสภาพเศรษฐกิจ ดังนั้นเกษตรกรกลุ่มนี้จึงมีพฤติกรรมการใช้สื่อ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิต และพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรได้อย่างมีคุณภาพ

สมมติฐานที่ 1.3 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม ด้านแหล่งข้อมูลและด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม น้อยกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าแหล่งข้อมูลทางการเกษตร ประเภทหนังสือ แผ่นพับ เว็บไซต์ และyoutube นั้นมีความยุ่งยากในการเข้าถึงข้อมูลเพราะต้องใช้คอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์มือถือในการสืบค้น รวมทั้งบทความที่เขียนในหนังสือมีเนื้อหาที่ซับซ้อน เข้าใจได้ยาก ส่งผลให้เกษตรกรกลุ่มดังกล่าวขาดแหล่งข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผนการเพาะปลูก หรือพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพ

สมมติฐานที่ 1.4 เกษตรกรที่มีรายได้ทั้งหมดของครอบครัวที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อภาพรวม ด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ และด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ น้อยกว่า/เท่ากับ 15,000 บาทต่อเดือน มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม น้อยกว่า เกษตรกรที่มีรายได้ 30,001 - 45,000 บาทต่อเดือน และน้อยกว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 45,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีรายได้ในระดับสูง ตระหนักว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในปัจจุบัน จะใช้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ มาดำเนินการอย่างเดียวยังไม่ได้ แต่ต้องใช้ความรู้จาก ปรชาญชาวบ้าน หนังสือ สถาบันการเรียนรู้ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ และมีตลาดรองรับ สามารถส่งออกผลผลิตไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวก็จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง และเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานที่ 1.5 เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อภาพรวม ด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ และด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 8 คน มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม มากกว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว

น้อยกว่า 3 คน และมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็น และความสนใจของคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีการแสดงออกด้วยพฤติกรรม และบทบาทที่แตกต่างกัน โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 8 คน มีพฤติกรรมการใช้สื่อในระดับที่มากกว่า ซึ่งเป็นเพราะทุกคนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน จึงถูกแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ เช่น หน้าที่ในการวางแผน การไปศึกษาหาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ หน้าที่ในการหาแหล่งน้ำ พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม และดินให้อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งหน้าที่ในการหาตลาดเพื่อการจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น

สมมติฐานที่ 2 เกษตรกรที่มีลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.1 เกษตรกรที่มีลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตรที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการใช้สื่อ ขึ้นกับความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงประโยชน์ของสื่อทางการเกษตรที่จะมีผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรของตนเอง ทั้งการวางแผนการผลิต การพัฒนาความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นแม้ว่าเกษตรกรจะมีลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตรที่ต่างกัน แต่จะมีพฤติกรรมการใช้สื่อทางการเกษตรไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.2 เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตร ที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม ด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้และด้านการใช้ประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในการศึกษาครั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตรมากกว่า 15 ไร่ มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม มากกว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตร 1-5 ไร่ และมากกว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตร 6-10 ไร่ มากกว่ามีขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตร 6-10 ไร่ และมากกว่ามีขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตร 10-15 ไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก ก็ต้องให้ความสำคัญกับการเพาะปลูกมากยิ่งขึ้น เพราะการมีต้นทุนทางการผลิต และมีความเสี่ยงหากเกิดความเสียหายที่สูงกว่า ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องมีการวางแผนว่าจะปลูกพืชอะไร และปลูกอย่างไร การใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูก การพัฒนาปรับปรุง

ดินอย่างต่อเนื่อง และการวางแผนหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และมีจำนวนมากคุ้มค่ากับต้นทุนที่เสียไป ดังนั้นเกษตรกรกลุ่มนี้จึงมีพฤติกรรมการใช้สื่อทางการเกษตรในระดับมาก เพื่อให้การเพาะปลูกทางการเกษตรมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานที่ 2.3 เกษตรกรที่มีอาชีพหลักที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม และด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเพาะปลูกให้ได้ผลดี และมีคุณภาพ เกษตรกรรุ่นใหม่ มักจะมีการใช้สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่การกำหนดชนิดของพืชที่เพาะปลูก ปัจจัยการผลิต แหล่งน้ำ สภาพแวดล้อม โดยมีการใช้ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มีการใช้เทคโนโลยีการเกษตร เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้า รวมทั้งมีการศึกษาตลาด ราคาสินค้า ทางการส่งออก เป็นต้น ดังนั้นเกษตรกรแม้ว่าจะมีอาชีพหลักที่แตกต่างกัน แต่จะมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวมและด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 เกษตรกรที่มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิก/ตำแหน่งทางสังคมที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3.1 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม ด้านแหล่งข้อมูลและด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในปัจจุบัน เป็นไปในลักษณะของการเกื้อกูล และช่วยเหลือกัน โดยมีการแชร์ข้อมูล ประสบการณ์การเพาะปลูก และการป้องกันปัญหาจากโรค หรือแมลงศัตรูพืชต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยจะสังเกตจากการมีปราชญ์ชาวบ้าน หมอดินอาสาในชุมชน และสถาบันการเรียนรู้เกิดขึ้นจำนวนมาก ดังนั้นการที่เกษตรกรจะเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรหรือไม่จึงมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3.2 เกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม ด้านแหล่งข้อมูลและด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในการศึกษารั้งนี้พบว่า เกษตรกรที่มีตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวม น้อยกว่า เกษตรกรที่มีตำแหน่งประธานชุมชน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาล มีการส่งเสริมให้เกษตรกร มีการใช้สื่อทางการเกษตร เพื่อพัฒนา และปรับปรุงประสิทธิภาพการเพาะปลูกให้ดียิ่งขึ้น จึงกำหนดโครงการพัฒนาและฝึกอบรมกลุ่ม

ประธานชุมชน สร้างความรู้ ความเข้าใจ และปรับทัศนคติให้มีพฤติกรรมการใช้สื่อ
ทางการเกษตรในการเพาะปลูกให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้
และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรในชุมชน ปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกจากเดิม มาเป็น
การเพาะปลูกโดยใช้สารสนเทศเพื่อการผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้า ให้มีคุณภาพที่
ดี สามารถกำหนดราคาสินค้าให้สูงขึ้น ซึ่งจากนโยบายดังกล่าวจึงเป็นผลให้
เกษตรกรที่มีตำแหน่งประธานชุมชน มีพฤติกรรมการใช้สื่อในภาพรวมในระดับที่
มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านแหล่งข้อมูล พบว่า แหล่งข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ และ
สมาชิกในครอบครัว/ญาติ ทำให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูล และมีการใช้ข้อมูลมากที่สุด
ดังนั้นควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ควรจัดทำสื่อ
ประชาสัมพันธ์ผ่านรายการวิทยุ และโทรทัศน์ โดยเน้นช่วงเวลาการนำเสนอรายการที่
เหมาะสมกับเวลาการชมรายการวิทยุโทรทัศน์ของเกษตรกรในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ
การใช้สื่อทางการเกษตร โดยนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่าย เน้นย้ำข้อดี หรือประโยชน์ที่
จะได้รับจากการใช้ข้อมูลประกอบการเพาะปลูก การนำเสนอตัวอย่างเกษตรกรที่
ประสบความสำเร็จจากการใช้สื่อ ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้เกษตรกรในอำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรีมีพฤติกรรมการเข้าถึงข้อมูลและเกิดการใช้ข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

1.2 สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ควรจัด
โครงการพัฒนาและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร และบุคคลที่สนใจ โดยวิธีการต่าง
ๆ เช่น การจัดทัศนศึกษาไปยังศูนย์ส่งเสริมการเกษตร หรือศูนย์การเรียนรู้ เพื่อรับฟัง
ความรู้ และประสบการณ์ จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเกษตรรวมทั้ง
การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ และการสืบค้นข้อมูลจาก
เว็บไซต์ทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ได้
อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างเกษตรกรโดยใช้แอปพลิเคชันเฟ
ซบุ๊กและไลน์ เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ พบว่า เกษตรกรต้องการใช้เนื้อหาของข้อมูลในเรื่องแหล่งน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ราคาสินค้า และรายงานภาวะการผลิตพืช มากที่สุด ดังนั้นควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรร่วมมือกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันลงพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ โดยจัดทำเป็นรายงานประจำปีในรูปแบบเอกสาร และไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ส่งมอบให้แก่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เผยแพร่ให้เกษตรกรใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการผลิตในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความอุดมสมบูรณ์ของดิน การกระตุ้นให้เกษตรกรช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรณรงค์ให้ลดเลิกการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ในการเพาะปลูก

2.2 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ควรพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลราคาสินค้าเกษตร ให้มีความถูกต้อง หลากหลาย และครอบคลุมกับผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย รวมทั้งการวิเคราะห์แนวโน้มราคาสินค้าเกษตรทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ควรมีการจัดทำสรุปรายงานภาวะการผลิตพืชในแต่ละไตรมาส แจ้งให้เกษตรกรรับทราบ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตรในอนาคต เพื่อป้องกันปัญหาผลผลิตสินค้าเกษตรล้นตลาด จนก่อให้เกิดราคาสินค้าเกษตรตกต่ำในอนาคต

3. ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการผลิต มากที่สุด ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ควรจัดฝึกอบรมแก่เกษตรกรในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีหัวข้อในการฝึกอบรม ตั้งแต่การวางแผนเลือกแหล่งที่จะเพาะปลูก การตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน แหล่งน้ำ สภาพอากาศเหมาะที่จะเพาะปลูก ตลาดที่จะรับซื้อผลิตภัณฑ์ ระยะทางการขนส่ง และความยากง่ายของการดูแลพืชชนิดนั้น ๆ

4. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกัน ดังนั้น สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ควรช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำทำ

ให้เกษตรกรบางคนอ่านหนังสือไม่ออกไม่รู้จักวิธีเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนวัตกรรมใหม่ ๆ ไม่รู้ช่วงเวลาในการนำเสนอรายการด้านการเกษตรรวมไปถึงพื้นที่ที่เกษตรกรอาศัยอยู่ มีจุดให้บริการมูลข่าวสารด้านการเกษตรไม่เพียงพอต่อความต้องการดั่งนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก ควรเข้ามาสนับสนุนให้ความรู้วิชาการด้านการเกษตรผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างจริงจังจัดให้มีการฝึกอบรมการค้นหาข้อมูลวิชาการและเพิ่มจุดบริการข่าวสารให้กับเกษตรกรในชุมชนเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเต็มที่

5. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะของการประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ที่ต่างกัน (ขนาดพื้นที่ที่ทำการเกษตร) มีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกัน ดั่งนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ควรจัดฝึกอบรมการใช้งานระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems : GIS) ซึ่งเป็นระบบการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ในระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลที่จัดเก็บ ได้แก่ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งสัมพันธ์กับตำแหน่งพิกัดในแผนที่ ได้แก่ ตำแหน่งละติจูด และลองจิจูด จึงช่วยสร้างสารสนเทศที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจทางการเกษตร เช่น แผนที่การตรวจสอบสภาพความเหมาะสมในการส่งเสริมการปลูกพืชให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ สถานการณ์การแพร่ขยายของโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนปริมาณน้ำในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรแตกต่างกัน สามารถวางแผนการเพาะปลูกและเลือกพืชที่จะมาเพาะปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าตำแหน่งทางสังคมที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกันดั่งนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ควรปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมฝึกอบรม โดยไม่จำกัดตำแหน่งทางสังคม เน้นให้ความรู้แก่เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจ เพิ่มการประชาสัมพันธ์เอกสาร และสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ และเป็นแนวทางในการวางแผนการปลูกพืชแก่เกษตรกรเน้นถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมีรูปภาพประกอบการบรรยาย จัดให้มีวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิ มาบรรยายถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรจากเดิม มาใช้เทคโนโลยี และสารสนเทศทางการผลิตเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer. (2556). คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง.(2560). แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2542). การสื่อสาร-รณรงค์ยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์เน้นเจาะจง เฉพาะกลุ่มและมีส่วนร่วม. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาค์ ประการ. (2552). ความต้องการใช้สื่อในการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อภิญญา สีน้อยขาว. (2543). สภาพปัญหาและความต้องการใช้สารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Ugboma, Margaret U. (2010). "Access to Agricultural Information by Fish Farmers inNiger Delta Region of Nigeria". Library Philosophy and Practice. (September): 1-8.